

A Klauzál-térre érve, először a munkásdalárda énekelte a Marseilles-t, majd *Abraham* Máttyás ajánlatára a népgyűlés elnöke *Pálfi* Jánost, jegyzővé *Ferenczy* Józsefet választotta.

Pálfi János azzal kezdte megnyitó beszédét, hogy 1912. május havi világtörténelmi esemény úgy a jelenkor, mint az utókor számára. Vázolta a csütörtöki véres pesti munkászavargásokat, majd átadta a szót *Varsandán* László előadó-szónoknak.

— Azt mondják — mondotta a szónok — megszűnt a szocializmus. Hát tekintsünk csak végig az egybegyűlteket sorain... Ki meri azt mondani, hogy nem kell az általános, titkos választói jog?

A gyűlés után a munkásság példás rendben újra a Munkás-Otthonba ment, hol a vezetőség tudomására adta a sztrájkoló tömegnek, hogy megszűnt a sztrájk és így a délutánra tervezett népgyűlés és fölvonulás is elmaradt.

Miért szűnt meg hirtelen az általános sztrájk?

— Ráijesztettek a pártvezérekre. —

(Saját tudósítónktól.) A magyarországi szociáldemokrata-párt egy napig forradalmat rendezett Budapest utcáin. A szervezett munkások tizezreit vitte ki az utcára a katonák és rendőrök puskacsőve elé, annyira felizgatta a tömeget, hogy az rombolt, zuzott mindent, ami a keze ügyébe akadt, bizonytalan ideig tartó munkabeszüntetést hirdetett és amikor a fölízgatott tömeg a legizgatottabb volt, *proklamációval* *beszüntette a sztrájkot, anélkül, hogy valamelyes eredményt elért volna.*

Megbízható helyről nyert értesüléseink alapján a sztrájk megszűntetésének okait a következő szenzációs tudósításunkban ismerhetjük:

Este kilenc óra után *Boda* Dezső dr. budapesti rendőrfőkapitány fölhevítte magához a szociáldemokrata párt vezetőit. Ridegen tudomására hozta, hogy amennyiben este tíz óráig nem szűntetik be a sztrájkot és nem csön-desítik le a tömeget, akkor letartóztatja valamennyiüket és átadja őket a rögtönítélő bíróságnak, amely lázítás miatt hoz ellenük ítéletet. Ez az ítélet előreláthatólag nagyon szigorú lesz és több esztendei fegyházra terjedhet. A pártvezetőség tagjai a főkapitány kijelentésének hatása alatt nyomban megszerkesztették a proklamációt, amely fölshozítja a munkásokat, hogy pénteken reggel álljanak munkába.

Ez a leszerelés története, amelyről a szocialisták körében nyíltan beszélnek mindenfelé, mindenütt elítélik a pártvezetőség eljárását.

A pártvezetőség nagyon jól tudta előre, hogy vérengzés lesz. Amikor rendőri engedély nélkül az utcákra vezette az emberek ezreit, tudta jól, hogy a tüntetés nem lesz vérnélkülvaló. Egyébként is a pártvezetőség nyíltan azt hirdette, hogy nem általános sztrájk lesz Budapesten, hanem forradalom. Forradalom is volt. A vezetők közül a forradalomban egynek sem görbült meg még a hajaszála sem, ellenben tizenegy ember meghalt és nagyon sokan megsebesültek. Ez a tény nem készítette a vezetőket arra, hogy beszüntessék a sztrájkot, ellenben: amikor a saját bőrüket látták veszélyeztetve, nyomban készen volt a leszerelést bejelentő proklamáció

A magyar középosztály és a radikalizmus.

Irta Dr. ZERKOWITZ ZSIGMOMD.

Ki tartozik a középosztályhoz? Ha a szónak a közkeletű fogalmát vesszük, úgy a felelet nem nehéz: a magánhivatalnokok serege, a lateinerek, ügyvédek, orvosok, tanárok, a kisbirtokosok. De ha szorosabban meghatároztuk fogalmát akarjuk a középosztálynak, már a felelet nem oly könnyű. Mert a középosztály az összes társadalmi osztályok legszervezetlenebbje. A legkülönbözőbb elemekből tevődött össze. Sok olyan tagja van, aki magát nem igen számítja a középosztályhoz s viszont a középosztály közé sorozza magát a bourgeoisie is, amely ma már a XIX. század polgárságából ipari és kereskedői tevékenységénél fogva a kapitalista társadalomban a pénzarisztokrácia, sőt a születési arisztokráciához jutott közelebb. A középosztályhoz számíthatjuk azokat az egyéneket, akiknek nincs annyi tőkéjük, hogy napi kenyérkereseti foglalkozásuk elvégzése nélkül megélni tudnának és akiknek nagyobb jövedelmi forrásaik rendezettebb életmódot engednek meg, mint az alsó néposztálynak. Ide tartoznak tehát elsősorban azok a munkások, akik nagyobb intelligenciájuk és munkabírásuk következtében a munkások nagy tömegéből kiváltak, aztán a szellemi munkások, azok a kisbirtokosok, kiskereskedők és kisiparosok, akiknek tőkéjük nem elégséges arra, hogy egyedül a tőke hozadékából éljenek meg és így kénytelenek vállalkozni és egyéni produktív munkát végezni.

A középosztály abban különbözik a többi társadalmi osztálytól, hogy *szervezetlen*. A munkásság szervezetsége öntudatos. Itt munkásoktól annál is inkább beszélhetünk, mert *Marx* óta vitátlannul áll az a tény, hogy jogokat a munkásoktól csak szervezetségében érhet el s hogy az osztályöntudat kifejlődése egyértelmű a munkásoktól jogai fejlődésével. Az osztályszervezetség itt hatalmi kérdéssé vált. De a szervezetség, ha nem is ily öntudatosan, kifejlődött az arisztokráciában is. Itt a szervezetséget nemcsak a törvényenél is szigorubb társadalmi szokások szabályozzák, a társadalmi érintkezésben oly nagy szerepet vivő körök, kaszinók, házassági szokások, de ezeken kívül intézményszerűen az állam is biztosítja, mint például a főrendiházi tagságnál, a hitbizományoknál, a kamarási címnél stb. A pénzarisztokrácia szervezetsége pedig egyik igen érdekes és eddig nem eléggé felkutatott része a mai kapitalista társadalom életének. Miként alakulnak át az emberek a megszerzett pénz birtokában, minő társadalmi berendezések létesülnek a megszerzett tőkéik megtartására, minő erőfeszítések árán sikerül aztán, címek, rangok elnyerésével állandósítani a megszerzett társadalmi pozíciókat, erre mindenki talál példát az életből.

Mennél szervezettebb a társadalomban valamely osztály, annál inkább van kilátás arra, hogy politikában a maga érdekét vigye keresztül. A politikában ezek a szervezett osztályok exponensei harcolnak s vivják meg harcukat a politikai hatalomért.

A középosztály szervezetségéből következik aztán az a jelenség, amit különösen a nyugati államokban tapasztalhatunk, ahol sokszor felmerült az a panasz, hogy a középosztálynak, de különösen ebben is az intellektuális elemnek nincs meg a maga befolyása az ország kormányzatára.

A nyugati nagy intelligenciájú egyénekben — mint ezt nemrég *Liszt* Ferenc, a berlini egyetem híres tanára a „Neue Freie Presse”-ben megírta — orvosokban, tanároknak, tudósokban és művészekben, jogászokban él a jó izlésnek egy neme, amely őket a napi politika fölszínes, durva, közönséges, öklöklél és nem argumentumokkal dolgozó életétől elvonja. Az elfinomodott esztéta élet egy neme ez, amely arra készíti az egyént,

hogy távolról mintegy a páholyból nézze az előtte elvonuló politikai életet. Mégis azzal az érzéssel, hogy de te fabula narratur. Így aztán megtörténik, hogy egyes kivételes alkalmakkor, mint aminő a *Dreyfus-ügy* volt, a francia intellektuális „l'affaire”-ja, az angol liberális napjainkban lezajló küzdelme a felsőház vétőjoga ellen, az osztrák liberálisok harca a tanítás szabadságáért, nálunk az egyházjogi viták alkalmával a polgári házasság behozatala idején, hogy ily kivételes esetekben ez a nehezen megmozdítható középosztály egy érzéstől indítva kiáll a küzdőterre teljes vértetéssel. Az ily kivételes alkalmak csak ideig-óráig tudják egy táborban tartani az intellektuelleket s a vesztély megszűntével az emberek arculatára ismét ráül az energiátlanság. Annak okát, hogy az *Andrássy*-féle választói javaslat, amely az intelligencia erősebb politikai súlyát kívánta biztosítani, még visszhangot is keltett az országban, a középosztály ezen szervezetségének és tehetetlenségének tudom be. De még egy másik jelenségnek is.

A mi magyar középosztályunk a nyugati államok középosztályától nemcsak abban különbözik, hogy a kereseti viszonyai alacsonyabbak, hogy itt az átlag 2000—4000 korona évi jövedelemmel bíró egyén már oly társadalmi osztály külső életét éli, olyképp költekezik, mint a külföldi, háromszor vagy még többször annyit kereső egyén s hogy így a magyar középosztály a hitelt erősebben kénytelen igénybe venni, hogy a magyar törvényi intézkedések, amelyek a káros hitelnyújtás megszorítását célozzák, még ma is elégtelenek, mondom, mindettől eltekintve a magyar középosztály abban is különbözik a nyugati középosztálytól, hogy nincsenek tradíciói. — A magyar eladósodott középosztály sem a jelenben nem birt hatalomra szert tenni, de nem volt soha a multjában sem, mert multja sem volt. A magyar polgárság 1848 előtt nem létezett. A magyar földbirtokos elem sohasem tartotta magát középosztálynak, mert a köz-nemes armalisában ott rejtegette a Tripartitumot, ebben pedig az arisztokráciára sandító una eademque nobilitást. A magyar földbirtok jogot adott az udvar levegőjében való éléshez is, csak vagyon kellett hozzá. Csak fel kell ütni a történelem lapjait: a magyar nemesség tagjai között igen sűrűn találkozunk a szerencselovagokkal, kuruccá lett labancokkal, az elnémetesedett udvaronccal.

Városi polgárság, legalább is számot tevő, nálunk nem igen volt, nem is igen akadunk a városi élet kulturájára sem. A városi elem a középkor után nem fejlődött ki nálunk, mint Európa többi államaiban. A XVII-ik és XVIII. században városaink lakossága visszafejlődött. Nincs kereskedelem, nincs ipar, a városokban nincs felhalmozódott vagyon. Tehát a jólét intelligenciát, városi életet se tudott teremteni.

Grünwald Béla írja ezt a régi Magyarországról. 1848 előtt — írja ugyanő — a városi elemnek sem gazdasági, sem politikai hatalma nem volt.

Bennök az iparos elem is ritkán szentelte magát kizárólag az iparnak, hanem rendszeren földműveléssel is foglalkozott. Amit az Alföldön városnak neveztek, tulajdonképpen nagy faluk voltak, amelyeknek lakossága tulnyomó részében kizárólag földműveléssel és marhatenyéssel foglalkozott. A városnak nincs önállósága, elnyomja a királyi kamara, városi közélet nincs s mint országos rend sem jut érvényre s megtörténhetett rajta, hogy az országgyűlésen az összes városokat csak egy szavazattal ruházta fel a nemesség. A satnya polgárságban nem volt meg az erő, hogy a nagy eszméket felvegye magába s küzdjön érettük. Követei az országgyűlésen meghuzzák magukat, hallgatnak, vagy ha szólnak is, hangjuk nem harsogja be az országot, nem hirdetnek új eszméket, nem követelnek új jogrendet, az államnak teljes átalakítását, sőt még akkor is hallgatnak és tétlenek, mikor már a nemesség egy része az